

Een goed boek is de basis

Waarom de Bibliotheek op school Plus inzet op lezen als verbindend onderdeel van het onderwijs

Op steeds meer basisscholen verschuift leesonderwijs van een apart vak naar een verbindend onderdeel van taal en wereldoriëntatie. Scholen die meedoen aan de Bibliotheek op school Plus ontdekken hoe ze deze beweging duurzaam maken: zowel evidence-informed als ook met elkaar en met oog voor de dagelijkse praktijk.

Tekst: Marco van den Berg

Bart Droogers ziet die ontwikkeling van dichtbij. Hij werkt bij Stichting Lezen als specialist van De Bibliotheek op school - primair onderwijs. Zo'n zestig procent van de basisscholen gebruikt inmiddels deze aanpak. Al ruim tien jaar werken bibliotheken en scholen binnen deze aanpak samen aan leesbevordering. Met de Bibliotheek op school Plus is daar een nieuwe dimensie aan toegevoegd. "Bibliotheek op

school Plus gaat niet om technisch leren lezen, maar om lezen met begrip en verdieping", verduidelijkt Bart. "We bouwen voort op wat er al is en zetten daarbij bewust in op effectief lees-onderwijs. Dat vraagt om andere keuzes. In de klas, in de school en in samenwerking met de bibliotheek."

Boeken passend bij thema's

Leerkrachten lezen elke dag minimaal een half uur voor uit rijke jeugdliteratuur die past bij het thema waaraan ze werken. Ze gebruiken die boeken bewust binnen taal- en wereldoriëntatieonderwijs om woordenschat op te bouwen, kennis te ontwikkelen en taalvaardigheid te vergroten. "In plaats van losse begrijpend-lezenlessen uit een methode, werken leerkrachten met rijke teksten, stellen ze denkvragen en laten ze kinderen schrijven en spreken over wat ze horen en lezen", zegt Droogers. Leerkrachten stemmen keuzes met elkaar af, wisselen ervaringen uit en worden ondersteund door een onderwijsadviseur en een leesmediaconsulent van de bibliotheek. De leesmediaconsulent speelt een belangrijke rol. "Die is een paar uur per week in de school aanwezig en helpt onder meer bij het ontwikkelen van een leescultuur, het verrijken van de lees-omgeving en het werken met boeken in de klas."

Duurzaam en evidence-informed

Elke school start met een leesteam waarin school-leider, coördinatoren en de leesmediaconsulent samenwerken. Zij denken vanaf het begin na over borging. "Ze kijken terug en vooruit. Wat vraagt nog aandacht? Welke afspraken leggen we vast?" Na elke module volgt dit borgingsgesprek, en aan het eind een slotbijeenkomst gericht op duurzame verandering in de school.

De Bibliotheek op school Plus ontstond vanuit een vraag van het ministerie van OCW, in het kader van het Masterplan Basisvaardigheden: "Wat kunnen we scholen bieden die echt iets extra's nodig hebben? Wij waren toen al bezig met een pilot waarin we onderzochten wat er gebeurt als scholen binnen de bestaande aanpak de stap maken naar effectief leesonderwijs." Dat heeft gevolgen voor meer dan alleen het leesonderwijs, ziet Droogers. "Het maakt lezen en voorlezen onderdeel van taal- en wereld-oriëntatie, en daarmee verandert ook dat onderwijs." Die verandering wordt begeleid door de externe onderwijsadviseur, terwijl de leesmediaconsulent de leerkrachten ondersteunt in de dagelijkse praktijk.

De aanpak is evidence-informed. "We hebben ons sterk gebaseerd op het boek Rijke Taal van Anneke Smits en Erna van Koeven. Dat boek brengt op een toegankelijke manier samen wat we weten uit onderzoek." Beide auteurs zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Bibliotheek op school Plus. Daarnaast zijn onderzoekers van Taallab NL betrokken. Zij volgen scholen in een implementatie- en effect-studie. "Ze kijken tijdens de implementatiestudie bijvoorbeeld heel precies wat er gebeurt. Wat gaat goed, wat is lastig, wat pikken leerkrachten snel op? Met de uitkomsten kunnen we het evidence-informed werken op andere scholen stimuleren."

Voorlezen en vrij lezen als kern

Voorlezen is bewust de eerste module in het traject. "Dit is wel echt een andere manier van voorlezen. Niet als tussendoortje, maar als kern van het onder-



wijs. Zorgvuldig gekozen en goede jeugdliteratuur wordt gekoppeld aan denken, schrijven en spreken." Scholen die deelnemen, lezen dagelijks een half uur voor. "In deze tijd werken leraren dus ook aan taal en kennis." Na voorlezen is vrije keuze lezen de tweede module. "Dat gaat over leesmotivatie en de rol van de leerkracht daarbij, over tijd inroosteren en over een goede schoolcollectie." Ook hier speelt actieve verwerking een rol. "Wat doen kinderen met wat ze gelezen hebben? Hoe praten ze erover?"

Positief effect

Het effect is merkbaar bij leerkrachten. "In het onderzoek gebruiken we een titelherkenningslijst. Na een jaar zie je dat leerkrachten veel meer titels herkennen. Ze zijn zelf meer gaan lezen. Niet omdat het moet, maar omdat ze die boeken als leermiddelen nodig hebben voor onderwijs." Vast onderdeel van het traject is het uitwisselingsgesprek: "Leerkrachten bespreken met elkaar hoe het gaat. Wat werkt, wat niet? Wat gebeurt er bij de leerlingen?" Dat gebeurt zoveel mogelijk binnen bestaande overlegstructuren. "Dan is de kans groter dat je het volhoudt." Droogers besluit: "Een goed gekozen boek is de basis van je onderwijs. Het ondersteunt het leerproces van de leerlingen én het handelen van de leerkracht. Het vergroot de betrokkenheid in de klas. Dat maakt lezen geen extra taak, maar een vanzelfsprekend onderdeel van het onderwijs." 📖

Wat is Bibliotheek op school Plus?

De Bibliotheek op school Plus is een aanpak waarbij scholen worden ondersteund bij de implementatie van effectief onderwijs in lees-begrip. Tussen 2024 en 2028 loopt een deels gesubsidieerd project, waarin deze aanpak wordt uitgetoetst op 7 scholen, aangescherpt op basis van de ervaringen, en vervolgens geïmplementeerd op 93 scholen. Dankzij flankerend onderzoek kunnen er aan het eind van het project uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van de aanpak.

Scan de QR-code voor meer informatie of ga naar <https://pro.debibliotheekopschool.nl/dbosplus/faq.html>

